Xây dựng môi trường nhằm khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc

TS ĐINH VĂN THỤY
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; Email: dinhvanthuy@gmail.com

Nhận ngày 09 tháng 7 năm 2022; chấp nhận đăng tháng 9 năm 2022.

Tóm tắt: *Bài viết khẳng định tầm quan trọng của môi trường tự nhiên, môi trường xã hội đối với sự tồn tại và phát triển của con người; trên cơ sở chỉ ra những thành tựu và hạn chế của môi trường tự nhiên, môi trường xã hội ở nước ta, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm xây dựng môi trường tự nhiên, môi trường xã hội tốt đẹp, thuận lợi cho việc khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh hạnh phúc trong nhân dân.*
Từ khóa: *môi trường; khơi dậy; phát triển.*

Abstract: *The article affirms the importance of a natural and social environment for human existence and development. On pointing out the achievements and limitations of the natural and social environment in our country, it proposes some solutions to build a good and favorable natural and social environment for arousing the aspiration to develop a prosperous and happy country.*
Keywords: *environment; arouse; develop.*

Chủ đề tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng là: "Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh; khơi dậy khát vọng phát triển đất nước, phát huy ý chí, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại; tiếp tục đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới; xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc, giữ vững môi trường hoà bình, ổn định; phấn đấu đến giữa thế kỷ XXI nước ta trở thành nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa"[(1)]. Như vậy, nội dung "khơi dậy khát vọng phát triển đất nước" là một trong những nội dung trọng tâm của Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng, không chỉ là nội dung trọng tâm, "khơi dậy khát vọng phát triển đất nước" còn là nội dung mới tại Đại hội lần thứ XIII của Đảng. Chính vì là nội dung trọng tâm và mới nên Đại hội XIII của Đảng đặc biệt quan tâm, trong *Báo cáo chính trị* nội dung "khơi dậy khát vọng phát triển đất nước" được nhắc đến 9 lần, còn trong Nghị quyết được nhắc đến 6 lần đã chứng minh tầm quan trọng cũng như tính thời sự của nội dung khơi dậy khát vọng phát triển đất nước. Để khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc phải thực hiện đồng bộ nhiều nhóm giải pháp, trong đó có nhóm giải pháp xây dựng môi trường, bao gồm môi trường tự nhiên và môi trường xã hội.

Một là, bảo vệ môi trường sống tự nhiên trong lành, bền vững nhằm khơi dậy và phát huy tình yêu thiên nhiên, đất nước Việt Nam trong nhân dân Việt Nam cũng như nhân dân thế giới, qua đó phát huy sự đóng góp nhiều hơn nữa về vật chất cũng như tinh thần của nhân dân nói chung cho sự phồn vinh, thịnh vượng của đất nước Việt Nam.

Môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái của Việt Nam mà trong lành, bền vững không chỉ tạo điều kiện thuận lợi cho việc sinh sống, làm việc của nhân dân mà còn có tác dụng khơi dậy tình yêu đối với quê hương, đất nước, con người Việt Nam. Một khi đã có tình yêu đối với quê hương, đất nước, con người Việt Nam thì

họ sẵn sàng đóng góp công sức, của cải nhằm xây dựng, phát triển hơn nữa cho quê hương, đất nước, con người Việt Nam. Trong những năm qua, vấn đề bảo vệ môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái trong lành, bền vững được Đảng và Nhà nước quan tâm và đã đạt được một số thành tựu quan trọng như: hệ thống chính sách, pháp luật về quản lý tài nguyên, bảo vệ môi trường và thích ứng với biến đổi khí hậu được tiếp tục hoàn thiện; chất lượng môi trường sống được chú trọng; công tác kiểm tra, giám sát và kiểm soát về môi trường được tăng cường; hợp tác quốc tế trong các lĩnh vực bảo vệ môi trường, thích ứng với biến đổi khí hậu được đẩy mạnh(2). Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, vẫn còn những hạn chế nhất định như: chất lượng môi trường tiếp tục xuống cấp; tình trạng để xảy ra một số sự cố môi trường gây hậu quả nghiêm trọng vẫn còn; các hệ sinh thái tự nhiên, đa dạng sinh học tiếp tục suy giảm; ý thức chấp hành pháp luật về quản lý, sử dụng tiết kiệm, hiệu quả tài nguyên thiên nhiên, bảo vệ môi trường, còn thấp; quản lý nhà nước về tài nguyên, môi trường trên một số mặt còn lỏng lẻo, bất cập; xu hướng chạy theo lợi nhuận và lợi ích trước mắt trong khai thác tài nguyên chưa được khắc phục. Chậm chuyển đổi cơ cấu sử dụng năng lượng theo hướng tăng tỷ lệ năng lượng tái tạo, năng lượng mới, tiết kiệm. Để bảo đảm môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái trong lành, bền vững nhằm khơi dậy khát vọng cống hiến của nhân dân cho phát triển đất nước, trước mắt cần tập trung làm tốt những nội dung sau: i) Phải nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của hệ thống chính trị và quần chúng nhân dân về tầm quan trọng của môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái. Phải xác định rõ môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái vô cùng quan trọng bởi liên quan và ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng cuộc sống của mọi thành viên xã hội, bảo vệ môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái là bảo vệ "ngôi nhà chung", bảo vệ sinh kế lâu dài của nhân dân Việt Nam nói riêng và của nhân loại nói chung. Quán triệt sâu sắc nguyên tắc, không được đánh đổi môi trường để lấy tăng trưởng kinh tế; ii) Hoàn thiện pháp luật về môi trường và giám sát chặt chẽ việc thực hiện các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường, kiên quyết không để xảy ra tình trạng ô nhiễm môi trường, ảnh hưởng đến đời sống của nhân dân; iii) Phát triển những mô hình kinh tế thân thiện với môi trường như kinh tế xanh, kinh tế tiết kiệm nguyên, nhiên vật liệu, kinh tế tuần hoàn… nhằm mục đích vừa đảm bảo tăng trưởng kinh tế vừa bảo vệ bền vững môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái; iv) Tăng cường hợp tác quốc tế trong bảo vệ môi trường tự nhiên, môi trường sinh thái, bởi vì đây là vấn đề chung của nhân loại, liên quan đến nhiều quốc gia, dân tộc, do đó một quốc gia, dân tộc đơn độc giải quyết thì không bao giờ có thể giải quyết triệt để được.

Hai là, xây dựng, đảm bảo môi trường xã hội tốt đẹp nhất để người dân yên tâm sinh sống, lao động, sản xuất, kinh doanh, qua đó khơi dậy khát vọng cống hiến cho sự phát triển của đất nước trong nhân dân.

Môi trường xã hội có vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc khơi dậy khát vọng phát triển đất nước trong nhân dân. Môi trường xã hội là sản phẩm của xã hội loài người được hình thành trên cơ sở tổng hòa các loại môi trường như: môi trường chính trị, môi trường kinh tế, môi trường văn hóa …, hay nói cách khác, môi trường chính trị, môi trường kinh tế, môi trường văn hóa… là những môi trường "bộ phận" cấu thành môi trường xã hội. Các môi trường bộ phận này có mối quan hệ mật thiết với nhau, tác động, ảnh hưởng lẫn nhau. Là sản phẩm của cộng đồng xã hội, nhưng đồng thời môi trường xã hội lại ảnh hưởng sâu sắc đến quá trình hình thành, phát triển, hoàn thiện nhân cách của mỗi cá nhân con người; ảnh hưởng đến tính chủ động, tích cực, năng động, sáng tạo của mỗi thành viên xã hội. Nếu môi trường xã hội tốt đẹp sẽ khơi dậy được

khả năng sáng tạo, khát vọng cống hiến, khát vọng phát triển người dân. Do đó, đảm bảo môi trường xã hội tốt sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh hạnh phúc. Để xây dựng môi trường xã hội tốt cho khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc cần xây dựng đồng bộ các loại môi trường chính trị, kinh tế, văn hóa… theo hướng văn minh, tiến bộ, hội nhập và phù hợp với nguyện vọng cống hiến cho phát triển đất nước của nhân dân Việt Nam cũng như nhân dân thế giới.

Đối với *môi trường chính trị*. Môi trường chính trị phải hòa bình, dân chủ, ổn định, an toàn, an ninh để người dân yên tâm sinh sống, làm việc, sản xuất, kinh doanh, qua đó cũng cố niềm tin đối với chế độ chính trị, khơi dậy khát vọng cống hiến cho chế độ, cho đất nước. Thực tiễn thế giới chứng minh nước nào bất ổn về chính trị thì nhân dân trong nước bất an và có sự bất mãn ở những mức độ nhất định với giới cầm quyền. Khi người dân bất an, bất mãn có thể dẫn đến những hệ quả sau đây: i) Một bộ phận người dân có điều kiện kinh tế khá sẽ rời khỏi đất nước và ra nước ngoài sinh sống, làm việc và mang theo tất cả nguồn lực của họ; ii) Người dân trong nước chỉ tập trung chăm lo cho sự an toàn của bản thân và gia đình, không yên tâm đầu tư sản xuất kinh doanh, không dám phát huy hết tất cả các nguồn lực cho sản xuất kinh doanh, không, e ngại thực hiện những dự án, chương trình có chu kỳ thu hồi vốn tương đối dài, mặc dù đó là những chương trình dự án cần thiết cho xã hội; iii) Không thu hút được nhân dân các nước trên thế giới đến tham quan du lịch, hợp tác đầu tư… Tất cả những trường hợp trên đều dẫn đến hậu quả là không phát huy hết tiềm năng, nhiệt huyết của nhân dân cho việc phát triển đất nước, tức là không khơi dậy được khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong nhân dân một cách triệt để. Nhận thức sâu sắc tầm quan trọng của môi trường chính trị, trong những năm qua việc đảm bảo môi trường chính trị hòa bình, ổn định, dân chủ, an ninh, an toàn được Đảng, Nhà nước đặc biệt quan tâm và đã thực hiện rất tốt. Chính vì vậy, môt trường chính trị ở Việt Nam luôn hòa bình, ổn định, Việt Nam là một trong những đất nước có môi trường chính trị hòa bình, ổn định nhất, điều này được thế giới thừa nhận, bằng chứng là Thủ đô Hà Nội đã từng được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên hợp quốc (UNESCO) vinh danh là Thành phố vì hòa bình. Chính vì vậy Việt Nam đã được lựa chọn làm nơi tổ chức nhiều sự kiện mang tầm quốc tế quan trọng. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được vẫn còn những hạn chế trong tạo niềm tin cao độ và khơi dậy khát vọng cống hiến trong nhân dân như: "An ninh trên một số địa bàn, lĩnh vực chưa thật vững chắc… nhiều yếu tố ảnh hưởng đến an ninh, an toàn con người chưa được quan tâm giải quyết triệt để... Công tác quản lý, bảo đảm an toàn thông tin, an ninh mạng còn hạn chế"[3]; "Các nguồn lực, tiềm năng sáng tạo của nhân dân trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc chưa được phát huy tốt... Một bộ phận cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức chưa gương mẫu, chưa thực sự tôn trọng ý kiến, kiến nghị của nhân dân và giải quyết kịp thời những quyền, lợi ích hợp pháp, nguyện vọng chính đáng của người dân. Quyền làm chủ của nhân dân có lúc, có nơi còn bị vi phạm; vẫn còn biểu hiện dân chủ hình thức"[4]. Để khắc phục những hạn chế trên nhằm duy trì và phát triển môi trường chính trị tốt đẹp hơn nữa phải thực hiện tốt các giải pháp sau: i) Kiên quyết, kiên trì đấu tranh, làm thất bại mọi âm mưu, hành động can thiệp của các thế lực thù địch vào công việc nội bộ, xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, an ninh quốc gia và ổn định chính trị đất[5]. Xử lý kịp thời, nghiêm minh những tổ chức, cá nhân lợi dụng những vấn đề như dân chủ, nhân quyền, dân tộc, tôn giáo... để gây rối nội bộ, làm mất ổn định chính trị - xã hội, làm phương hại đến môi

trường chính trị ổn định, an ninh, an toàn của nhân dân; ii) Đặt nhân dân vào vị trí trung tâm của mọi chủ trương chính sách, mọi hoạt động của hệ thống chính trị phải hướng tới phục vụ lợi ích của nhân dân, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân.

Đối với *môi trường kinh tế*. Môi trường kinh tế phải thuận lợi cho người dân và doanh nghiệp khởi nghiệp, sản xuất, kinh doanh, đồng thời thu hút được các nhà đầu tư nước ngoài vào hợp tác trên tinh thần các bên cùng có lợi. Môi trường kinh tế lành mạnh, tiến bộ, hội nhập sẽ kích thích tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người dân và doanh nghiệp trong sản xuất kinh doanh qua đó khơi dậy được mọi tiềm năng cho sản xuất, kinh doanh cũng như khơi dậy được khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. Ngược lại môi trường kinh tế không lành mạnh, tiến bộ, nhiều rủi ro thì sẽ khiến cho người dân và doanh nghiệp không yên tâm và không dám huy động hết khả năng sẵn có để sản xuất, kinh doanh, khi đó không phát huy triệt để nguồn lực trong nhân dân cho sự phát triển đất nước. Trong những năm qua, việc đảm bảo môi trường kinh tế lành mạnh đã đạt được một số thành tựu quan trọng như: "Nhận thức về nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ngày càng đầy đủ hơn. Hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách tiếp tục được hoàn thiện phù hợp với yêu cầu xây dựng nền kinh tế thị trường hiện đại và hội nhập quốc tế. Các yếu tố thị trường và các loại thị trường từng bước phát triển đồng bộ, gắn với thị trường khu vực và thế giới. Nhiều rào cản tham gia thị trường được dỡ bỏ; môi trường đầu tư kinh doanh được cải thiện rõ rệt, khởi nghiệp sáng tạo và phát triển doanh nghiệp khá sôi động…[6]. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được thì vẫn còn những hạn chế như: chưa tạo được đột phá trong huy động có hiệu quả các nguồn lực phát triển; một số loại thị trường, phương thức giao dịch thị trường hiện đại chậm hình thành và phát triển; việc bảo vệ thị trường trong nước, phòng ngừa, xử lý tranh chấp thương mại quốc tế còn bất cập; môi trường đầu tư kinh doanh chưa thực sự thông thoáng, minh bạch[7]. Để xây dựng môi trường kinh tế lành mạnh, tiến bộ, hội nhập nhằm khơi dậy tiềm năng và phát huy cao độ nguồn lực của nhân dân cho phát triển đất nước cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau; i) Tiếp tục hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Đây là mô hình tổng quát của nền kinh tế nước ta trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Nền kinh tế vừa vận hành theo các quy luật của kinh tế thị trường, vừa có sự quản lý của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là để tạo ra môi trường cho mọi người dân có thể phát huy khả năng của mình vừa làm giàu cho bản thân vừa đóng góp cho đất nước hướng tới mục tiêu: "dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh"; ii) Phải chú ý hoàn thiện hệ thống pháp luật về kinh tế, về thị trường nhằm phát triển đầy đủ, đồng bộ các yếu tố của thị trường, các loại thị trường theo hướng văn minh, hiện đại, hội nhập để phát huy tính tích cực, chủ động của người dân trong khởi nghiệp, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi để các doanh nghiệp trong cũng như ngoài nước phát triển sản xuất, kinh doanh, cạnh tranh bình đẳng, lành mạnh, đem lại lợi ích cho bản thân người dân và doanh nghiệp, đồng thời đóng góp vào sự phát triển của đất nước; iii) Xây dựng văn hóa kinh doanh hiện đại, nhân văn, hội nhập trên cơ sở các bên đều có lợi, đồng thời phải phát hiện kịp thời và xử lý nghiêm minh những tổ chức, cá nhân làm ăn gian dối, chụp giật, phi pháp ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường sản xuất, kinh doanh nói riêng, đến môi trường kinh tế nói chung.

Đối với *môi trường văn hóa*. Môi trường văn hóa phải lành mạnh, đa dạng, phong phú, tiến bộ, giàu tính nhân văn đáp ứng nhu cầu văn hóa

tinh thần ngày càng cao của nhân dân, đồng thời tạo điều kiện cho người dân vươn lên hoàn thiện bản thân theo những giá trị tốt đẹp chân, thiện, mỹ. Khi đời sống tinh thần của người dân được nâng lên theo hướng tiến bộ, nhân văn thì người dân càng muốn thể hiện giá trị bản thân thông qua đóng góp công sức cho cộng đồng, xã hội. Giá trị của một cá nhân thể hiện thông qua đóng góp cho cộng đồng, xã hội; đóng góp, cống hiến cho xã hội càng nhiều thì cá nhân càng nhận được nhiều sự tín nhiệm, tin yêu của nhân dân và giá trị càng được nâng lên, điều này đã được Mác khẳng định: Lịch sử sẽ vinh danh những người đóng góp nhiều vào sự nghiệp chung, người mang lại hạnh phúc cho nhiều người nhất là người hạnh phúc nhất(8). Do đó, tạo lập môi trường văn hóa tốt đẹp, tiến bộ, giàu tính nhân văn sẽ khơi dậy được khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong nhân dân. Trong những năm qua việc tạo dựng môi trường văn hóa tốt đẹp được Đảng, Nhà nước quan tâm và đã đạt được một số thành tựu quan trọng như: "Các lĩnh vực, loại hình, sản phẩm văn hoá phát triển ngày càng đa dạng, đáp ứng nhu cầu mới, nhiều mặt của đời sống xã hội. Nhiều giá trị văn hoá truyền thống và di sản văn hoá được kế thừa, bảo tồn và phát huy… Việc phê phán, đấu tranh, đẩy lùi cái xấu, cái ác, cái lạc hậu, chống các quan điểm, hành vi sai trái gây hại đến văn hoá, lối sống con người được chú trọng"(9). Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, việc tạo dựng môi trường văn hóa tốt đẹp nhằm khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trong nhân dân còn những hạn chế nhất định như: "Văn hoá chưa được quan tâm tương xứng với kinh tế và chính trị, chưa thật sự trở thành nguồn lực, động lực nội sinh của sự phát triển bền vững đất nước. Vai trò của văn hoá trong xây dựng con người chưa được xác định đúng tầm … Môi trường văn hoá, xã hội tiếp tục bị ô nhiễm bởi các tệ nạn xã hội, tham nhũng, tiêu cực … Chưa có giải pháp hữu hiệu để ngăn chặn, đẩy lùi sự xuống cấp nghiêm trọng về một số mặt văn hoá, đạo đức, lối sống, gây bức xúc xã hội"(10). Để tạo lập môi trường văn hóa tốt đẹp, tiến bộ, giàu tính nhân văn nhằm khơi dậy khát vọng phát triển đất nước trong nhân dân cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau: i) phải lấy giá trị văn hoá, con người Việt Nam làm nền tảng, làm sức mạnh nội sinh trong phát triển kinh tế - xã hội cũng như trong hội nhập quốc tế; ii) xây dựng đồng bộ các lại môi trường văn hóa như văn hóa doanh nghiệp, văn hóa công sở, văn hóa trường học… theo hướng tiến bộ, văn minh, hiện đại, nâng cao sức đề kháng của nhân dân, đặc biệt là thanh, thiếu niên trước những sản phẩm văn hóa độc hại; iii) phải vừa tăng cường giáo dục lòng yêu nước, lòng tự hào dân tộc, nâng cao ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc với tinh thần giữ gìn nhưng sẵn sàng tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại phù hợp với Việt Nam.

Tóm lại, chủ trương khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh là một chủ trương hoàn toàn đúng đắn của Đảng ta, phù hợp với nguyện vọng của nhân dân. Để khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn, vinh hạnh phúc trong nhân dân cần phải thực hiện đồng bộ nhiều nhóm giải pháp, trong đó việc tạo môi trường tự nhiên, môi trường xã hội tốt đẹp là một trong những nhóm giải pháp quan trọng. Các giải pháp cụ thể nhằm xây dựng môi trường tự nhiên, môi trường trường xã hội tốt đẹp nói trên chưa phải là tất cả nhưng thiết nghĩ đó là những giải pháp cơ bản, nếu được thực hiện đồng bộ thì sẽ đem lại hiệu quả thiết thực./.

(1), (3), (4), (6), (7), (8), (9), (10) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.1, tr14, 66-67, 86-87, 87, 88-89, 163, 60, 80, 81, 82.

(2) C.Mác và Ph.Ăngghen (2000), *Toàn tập,* Nxb. Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.42, tr135.